



«Itzultzaileak itota dabilta, parlamentariak barra-barra hasi dira euskara erabiltzen»

Inma Errea (Iruñea, 1960) urtetan aritu zen kazetari lanean. Erredakzioko presak, azaletik lan egiteak eta telebistan ikusgarritasuna gailendu izanak ez zioten grazia handirik egin. Hizkuntza barrenagotik bizi nahi zuen eta akordatzerako itzultzaile eta interprete zen.

| ONINTZA IRURETA AZKUNE |

Argazkiak: Dani Blanco



Errearen inpresioa da politikari batzuen euskararekiko jarrera oso errotik bizi dutena dela, ez dela kalkulu estrategiko-politikoaren emaitza, baizik eta ezinukiariena.

Iruñeko Udaleko lehen itzultzaile-interpretate postua zuk eskuratu zenuen 1997an. Zerekin aurkitu zinen?

Bizpahiru karpeta lodirekin aurkitu nintzen, paperez betetakoak, itzultitako gauzak. Erronka polita zen, dena asmatu behar nuen, zer egin, nola lan egin... Eta lan bakartia zen, nahiz eta euskara teknikaria hor zegoen.

Ni lanean hasi nintzenean herri-tarrek euskaraz bidalitako eskariak alkateak gaitu zuen administrari euskaldun batek itzultzen zituen. Ez zioten gehiago ordaintzen lan horregatik.

Euskararen kudeaketarekiko nolako giroa zegoen politikarien artean?

Aldiak egon dira. Ni sartu nintzenean tripartittoa zegoen [CDN-PSN-Ezker Batua] eta bazegoen irekitze moduko bat. Guretzako bazen jarrera aldekoago edo irekia-go. Gero etorri ziren garai gogor-rak. Ni lanean hasi eta bi urtera-edo hauteskundeetan Yolanda Barcinak irabazi zuen. Gure lana nahiko tekniko da, baina nabaritu genuen izugarritzko mesfidantza. Batzuetan ematen zuen ez zigutela eman nahi informazio guztia itzuli ahal izateko. Gu euskaldunak ginen eta itzultzaileak [ordurako hiru

Hitz batek zenbat lan!

Iruñeko Udalean itzultzen ari-tzeaz gain, aisialdian ere egin du hainbat itzulpen Inma Erreak. Besteak beste, *Haserre-tu zaitetzte* eta *Ekonomialari harri-tuen manifestua* (Denonartean argitaletxea) itzuli ditu. “Ez dira panfletoak, baina hortik hurbilago daude literatura kla-sikotik baino. Unean uneko gai urgenteak dira nolabait esatea-rren, bizi garen egoeran oso aproposak”. Eta garai honeta-koak izaki, azkar itzuli behar, nahiz eta hitz bakar batek buruko minak sor ditzakeen. “*Manifeste d’économistes atterrés* itzultzerakoan *atterrés* hitzare-kin gorabeherak izan genituen. Fernando Rey itzultzailearen iritziaren kontra *harritu* hitza erabili nuen. Uste dut biok genuela arrazoi partea. Gazte-laniazko itzulpena lehenago atera zen eta *aterrados* itzuli zuten. Nire ustez, ekonomiala-rien esanak irakurrita, izututa baino harrituta zeuden haiek. Ez dakit zenbat kontsulta egin nituen. Azkenean, *izutu* hitza erabiltzea gehiegizkoa iruditu zitzaidan eta *harritu* aukeratu nuen. Harriduraren isla perfek-tua orain Espainian gertatzen ari dena da. Izua baino gehiago ezin sinetsia da”.

itzultzaile zeuden], baina arlo tekni-koan ez zen ulergarria ezta onarga-rria ere haien jarrera. Saiakera borti-tza izan zen euskara desagerrarazteko toki guztietatik. Ematen zuen ez zutela ikusi nahi euskarazko ezer inon.

Mespretxua al zen?

Mespretxua baino gehiago eziniku-sia, arbuioa. Mesfidatiak ziren eta errealitatea ukatzen zuten. Gero, halabeharrez, poliki-poliki aldatu ziren gauzak. Hala ere, segi dute kale izenak gaztelaniaz bakarrik jar-tzen, auzitegiak kontrakoa esan arte tematzen dira.

Merezi al du itzultzeak?

“Edozein hizkuntza izanda ere, komunikazioa beti da onuragarria. Gure hizkuntza erabiltzeko eskubidea edo betebeharra daukagu. Etortzen baldin bada errusiar bat esaten dugu: ‘Honi itzuli behar diogu’. Bale, baina euskaldunekin, katalanekin edo galegoekin tranpa egiten da. ‘Zertarako itzuli? Egiten ahal du gaztelaniaz!’. Hori bera

esaten dutenak joaten dira Estatu Batuetara eta han errebindikatzeko dute gaztelania kontuan hartzea. Kontraesana da. Han ingelesek gaztelania kontuan hartzea nahi duzu eta hemen ez, hemen zuen menpean daudenek gaztelaniaz egin behar dute. Kontu horiek ez dira hizkuntzaren alorrekoak baizik eta politikoak.

Bestalde, hizkuntzen arteko zubiak lortzeko egiten dena garesti edo merke izan, demokraziaren aldekoa da. Nahiago dut neurri horiek hartzea eta kolokan jartzen dut, esate baterako, kongresuan jakuzia izatea. Uste dut demokratioagoa dela hizkuntzen arteko zubiak egiten gastatzea jakuzietan baino”.

Iruñea zonalde mistoan dago eta euskarak bere legea du.

Udaleko ordenantzak hala badio, bete egin behar da. Izan ditu hiru aldaketa murriztaile eta laugarren bat zabaltzera egin duena, baina gero ez dute betetzen. Ez dut ulertzen jarra hori. Politikoki ez dakit zer mozkin emango dion inori. Inpresioa daukat badela zerbait oso errotik bizi dutena, ez dela kalkulu estrategiko-politiko baten emaitza, baizik eta ezinusiaren emaitza.

Ez da arrazionala?

Horixe. Inpresio hori izan dut askotan. Esate baterako, ni, pentsatzen dudana pentsatzen dudala, lanean ari naizenean itzulpengintzan ari naiz, eta modu arrazionalan lan egiten saiatzen naiz. Batzuk galdetzen dizute: “Aizu, hau ele bitan jarri behar da ala ez?”. Aizu, ordenantza hor dago, guk ez dugu gure iritzia eman behar.

Idatzizkotik ahozkoa jauzi egin da, osoko bilkuretan egoera zer da, gordinagoa?

Izan dira urteak alderdi politiko batzuek, batez ere batekoek, gure itzulpena entzuteko entzungailuak erabiltzen ez zituztenak.

Alegia, euskaraz ari zen zinegotzia gaztelaniaz entzuteko...

Garai gogorrenetan, protesta gisa ez zituzten jartzen entzungailuak, adibidez Euskal Herritarrok-ekoak hitz egiten ari zirenean.



“Iruñeko Udalean gero eta zinegotzi euskaldun gehiago dira, baina horrek ez du esan nahi euskara gehiago erabiltzen denik osoko bilkuretan. Nolabaiteko beldurra dute”

Zenbateraino egiten dute zinegotziek euskaraz osoko bilkuretan?

Gero eta gehiago dira euskaldunak, oposiziokoak eta oposiziokoak ez direnak. Ni sartu nintzenean esate baterako, bazen bat CDNko euskalduna, Adarraga hernaniarra, eta

noiz edo noiz egin zuen euskaraz. PSNko jendea ere izan dugu, eta euskal alderdietakoak. Gero eta gehiago dira, baina horrek ez du esan nahi euskara gehiago erabiltzen dutenik bilkuretan. Nik uste dut nolabaiteko beldurra dutela.

Euskaldunak bai, baina ez dira ausartzen euskaraz egiten?

Ez dira ausartzen edo iruditzen zaie zuzenago komunikatzen dutela gaztelaniaz, uste dute bizitza pribatuan ongi moldatzen direla euskaraz, baina diskurto politiko egiteko beste ez dakitela. Batzuetan pentsatzen dut mesfidantza dutela, ez gurekiko, baina bai itzulpengintza sistemaren funtzionamenduari.

Nafarroan ari gara, Iruñea aldean, jende asko euskaldunberria da. Ni ere euskaldunberria naiz. Horrek ez du galarazten berez ezer, baina sentipena subjektiboa izan daiteke.

Beraz, zuk esan duzuna: gero eta euskaldun gehiago bai, baina erabilera ez da areagotu.

Parlamentuko itzultzaileek gauza bera esaten zuten, baina legegintzaldi honetan itzultzaileak itota daude, euskara barra-

barra erabiltzen hasi direlako politikariak. Gurera ez da iritsi oraindik uhin hori. Hau irakurrita, igoal hemendik urtebetera gurean ere hasiko dira euskaraz. ■

